

**МОЛОДЬ
В УМОВАХ НОВОЇ
СОЦІАЛЬНОЇ ПЕРСПЕКТИВИ**

ЧАСТИНА I

**Матеріали X Міжнародної
науково-практичної конференції
Житомир,
21-22 травня, 2008 р.**

ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
УНІВЕРСИТЕТУ «УКРАЇНА»
МОЛОДІЖНЕ ОБ'ЄДНАННЯ «ЄВРОКЛУБ»
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЦЕНТР НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ
І ЕКОНОМІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

МОЛОДЬ В УМОВАХ НОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ X МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(м. Житомир, 21-22 травня 2008 року)

ЧАСТИНА I

Житомир 2008

МОЛОДЬ В УМОВАХ НОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕРСПЕКТИВИ: матеріали Х Міжнародної науково-практичної конференції. Житомир, 21-22 травня 2008 року / Наклад 300 прим. Підписано до друку 12.05.2008

КОМП'ЮТЕРНА ВЕРСТКА: *СИДОРЕНКО М.А.*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ ЗБІРНИКА:

РЕДАКТОРИ:

Іванченко А.В.

- доктор педагогічних наук, професор

Самотокін Б. Б.

- доктор технічних наук, професор

Клименюк М.М.

- доктор економічних наук, професор

Подольська Є.А.

- доктор соціологічних наук, професор

Королько В.Г.

- доктор філософських наук, професор

Давидова Л.Й.

- доктор медичних наук

НАУКОВІ ПРАЦІ НАВЕДЕНО У АВТОРСЬКІЙ РЕДАКЦІЇ

КЕРІВНИК ПРОЕКТУ:

Дікова-Фаворська Олена Михайлівна - ректор Житомирського економіко-гума інституту Університету "Україна", кандидат соціологічних наук, доцен президент Євроклубу, голова обласної ради молодих вчених та спеціал ...

4 -
ському
ДУТЬ

контактний телефон: (0412) 43-89-13

E-mail: favorska@gmail.com

РЕГЛАМЕНТ РОБОТИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Доповіді:	до 20 хвилин.
Виступи та повідомлення:	до 10 хвилин.
Форма проведення секцій:	круглий стіл.
Робочі мови конференції:	українська, російська, англійська

ВПЕРШЕ ПРОЕКТ БУЛО ЗДІЙСНЕНО ЗА ПІДТРИМКИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ В УКРАЇНІ

1. Вахромов Е.Е. Развитие персонала в кризисной ситуации: некоторые психологические закономерности и особенности// Потенциал личности: комплексный подход: Материалы первой Всероссийской Internet-конференции. – Тамбов, 2003. – С.15-19.
2. Маслоу А. Новые рубежи человеческой природы. - М.: Смысл, 1999. – 356 с.

МАТВІЙЧУК ТАРАС ДМИТРОВИЧ

Львівський національний університет ім. Івана Франка

САМОАКТУАЛІЗАЦІЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

В умовах розвитку громадянського суспільства одним із важливих елементів існування та функціонування громадянськості є самоактуалізація особистості. Врахування особливостей самоактуалізації особистості у контексті розвитку громадянського суспільства дає змогу проаналізувати взаємозв'язки між функціонуванням громадянськості та особистісними характеристиками представників соціуму.

У процесі теоретичного аналізу ролі самоактуалізації особистості насамперед варто врахувати, що питання, пов'язані з цією темою, потрапляють в поле вивчення соціології особистості. Таке врахування є важливим, оскільки громадянське суспільство розглядається автором саме як соціокультурний феномен.

Згідно з навчальним словником-довідником з соціології, "соціологія особистості – галузь вивчення особистості, як соціально-типового відображення системи суспільних відносин і соціально-типового суб'єкта цих відносин. Її предметом є соціально-історичні і соціально-культурні типи особистості, а також соціально-типові прояви рольової структури особистості, які відображають різноманітні соціальні зв'язки і суспільно необхідні функції, що реалізують індивіди". [5, с. 261]

У структурі громадянського суспільства особистість є первинним елементом засвоєння та здійснення громадянськості.

Як зазначає Михайло Цимбалюк, "якщо виходити з того, що головною діючою особою суспільства є конкретна вільна, автономна людина, то вся сукупність людських відносин і відповідних інститутів, які опосередковують приватне життя і через які вона задовольняє свої потреби та інтереси, і є громадянським суспільством" [8, с. 82]

Варто також зауважити, що особистість в процесі свого формування набуває тих загальних ознак, які їй пропонує суспільство як середовище функціонування.

Як зазначається в навчальному практикумі з соціології, "особистість є інтегральною сукупністю соціальних властивостей людини, які формуються та видозмінюються в процесі всього її життя під впливом складної взаємодії внутрішніх та зовнішніх чинників розвитку людини та активної взаємодії з соціальним середовищем" [3, с. 113]

У процесах розвитку громадянського суспільства особистість відіграє важливу роль насамперед тому, що саме від особистісного відчуття громадянськості, солідарності та соціальної ідентичності залежать якість та ефективність суспільних відносин.

Становлення громадянського суспільства передбачає існування передумови свого розвитку і формування вільного індивіда (вільної особи), дії якого обмежені тільки правом. Така самодостатня особистість може утворювати ефективну взаємодію з іншими заради спільних інтересів та цінностей, і здатна надавати пріоритети суспільному благу у порівнянні з власними інтересами. [8, с. 83]

Головною умовою існування як громадянського суспільства, так і правової держави, на думку Михайла Цимбалюка, є саме особистість, яка використовує своє право на самореалізацію. [8, с. 83]

Як зазначає Вікторія Лола, "традиційним способом залучення людини до соціального та політичного життя є соціалізація. Під соціалізацією розуміємо процес засвоєння людиною здобутків культури, цивілізації, суспільства, опредмечування й розпредмечування суспільних відносин, усвідомлення людиною своєї соціальної сутності, основних прав, способів їх реалізації, розуміння складних механізмів взаємовідносин між людиною та соціальною організацією суспільства". [2, с. 47]

Саме у процесі соціалізації особистість засвоює всі необхідні особливості суспільної взаємодії та співпраці, солідарності та громадянської активності.

Розвинуте громадянське суспільство не лише створює сприятливе середовище для самоактуалізації особистості, але й значною мірою залежить від особистісних характеристик членів спільноти.

Адже особистість є не тільки об'єктом, але і суб'єктом змін, що відбуваються у суспільстві... [3, с. 117]

У процесах соціалізації, соціальної адаптації, інтеріоризації (входження соціальних норм і цінностей у внутрішній світ людини) та екстеріоризації (вираження внутрішнього світу у поведінці) особистість не тільки перебуває під впливом суспільства, а й активно змінює навколишнє соціальне середовище.

Поняття «особистість» відображає сутність людини у широкому соціальному контексті... Це поняття виконує роль своєрідного барометра, що вимірює рівень соціальної зрілості суспільства. [4, с. 144]

У контексті розвитку громадянського суспільства для самоактуалізації особистості важливими є цінності соціальної взаємодії та солідарності.

Згідно з навчальним довідником з соціології, одними з характеристик, актуальних для самоактуалізації особистості є “стурбованість благополуччям інших, а не власним”, а також “налагодження з оточенням оптимальних стосунків” [3, с. 120]

Саме ці характеристики самоактуалізації особистості можуть бути реалізованими найбільшою мірою у суспільстві, що розвивається як громадянське.

Громадянське суспільство здійснює формування як нової етики діяльності, так і нового типу особистості. [7, с. 330]

В процесі свого становлення та розвитку громадянське суспільство створює оптимальні умови для найбільш повної самоактуалізації членів соціуму.

Як зазначає Михайло Цимбалюк, здійснюючи допомогу громадянам в усвідомленні своєї значущості, громадянське суспільство виробляє психологію самоцінності громадян, виховує риси ініціативності, відповідальності, активності, яка сповнена усвідомленням власної гідності. [8, с. 82]

Не менш важливою для розвитку громадянського суспільства є також громадянська спрямованість особистості.

Як вважає Ігор Білоконь, “громадянська спрямованість особистості визначається сукупністю прийнятих в суспільстві та інтеріоризованих індивідом політичних, національно-культурних та інших соціальних норм, які визнаються моральними в певному суспільстві” [1, с. 47]

Громадянська спрямованість особистості є достатньо важливою для процесу розвитку громадянського суспільства, оскільки саме від цієї спрямованості залежать якість та ефективність відносин толерантності та суспільної взаємодії.

Михайло Цимбалюк, описуючи особистість як головну умову існування громадянського суспільства, зауважує, що “основні характеристики, що стосуються людини, зокрема її природного суверенітету, свободи і незалежності, переносяться і на громадянське суспільство, яке розглядається як добровільна асоціація вільних і незалежних індивідів і, отже, само має бути суверенним, вільним і відкритим”. [8, с. 83]

Існування громадянського суспільства, на думку цього автора, передбачає історично розвинену державно-правову систему відносин, які визнають верховенство прав людини. [8, с. 83]

Саме права людини як особистості, що пов'язані з природними правами є тими невід'ємними критеріями суспільного розвитку, при яких є можливою самоактуалізація особистості.

Природні права у громадянському суспільстві є безумовним надбанням людини, яка володіє правом вільного самовизначення, самореалізації від початку свого життя. Ці права утворюються у суспільній правосвідомості з подальшим формулюванням та гарантією, що забезпечується конституцією та законами. [8, с. 83]

Права людини, що закріплені в законах створюють умови для існування автономності та самоврядності особистості, які є незамінними при розбудові громадянського суспільства.

Як вважає Михайло Цимбалюк, “у системі громадянського суспільства самоврядність, автономність, свобода особи відіграють вирішальну роль і виступають як основа цього суспільного ладу”. [8, с. 84]

Цей же автор зазначає, що у системі громадянського суспільства кожна людина повинна розглядатися не як підданий, а саме як особистість, з притаманними їй автономністю, індивідуальністю та моральністю. [8, с. 84]

В свою чергу, індивідуальність та моральність впливають з ціннісних орієнтацій. І лише при позитивних ціннісних орієнтаціях самоактуалізація особистості відбудеться з найбільшою ефективністю як для самої особистості, та і для суспільства.

На думку Ольги Стадніченко, “головною передумовою становлення громадянського суспільства слід вважати формування людини нового типу, визначальними характеристиками якої є такі духовно-ціннісні орієнтації, як свідомість, чесність, толерантність, людяність, дисциплінованість, здатність до духовно-патріотичних переживань ...” [6, с. 68]

Таким чином, можна констатувати, що процеси, пов'язані з самоактуалізацією особистості значною мірою впливають на розвиток громадянського суспільства, найменшим елементом якого є особистість.

Вивчення та дослідження самоактуалізації особистості в процесах розвитку громадянського суспільства дає змогу більш ефективного аналізу суспільних процесів та явищ, що пов'язані з взаємодією особистості та суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоконь Ігор. Моральна складова громадянської спрямованості // Соціальна психологія. – 2007. – №6 (26). – С. 45-50.
2. Лола Вікторія. Проблеми формування громадянина України // Людина і політика. – 2003. – №4. – С. 40-50.
3. Практикум з соціології: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти / За редакцією В. М. Пічі. – Львів: «Новий Світ – 2000», «Магнолія плюс», 2004. – 368 с.
4. Соціологія. Посібник для студентів вищих навчальних закладів / за редакцією В. Г. Городяненка. – К.: Видавничий центр «Академія», 1999. – 384 с.
5. Соціологія: терміни, поняття, персоналії. Навчальний словник-довідник. Укладачі: В. М. Піча, Ю. В. Піча, Н. М. Хома та ін. За заг. ред. В. М. Пічі. – К.: «Каравела», Львів: «Новий Світ-2000», 2002. – 480 с.
6. Стадніченко Ольга. Релігія. Місце в побудові громадянського суспільства // Віче. – 2004. – №12 (153). – С. 66-69.
7. Україна: проблеми самоорганізації.: В 2 т. / В. Кремень, Д. Табачник, В. Ткаченко. К.: Промінь, 2003 – Т.2. Десятиріччя суспільної трансформації. – 464 с.
8. Цимбалюк Михайло. Особистість як головна умова існування громадянського суспільства // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – №2. – С. 82-84.

59.	Лукашук Віталій Ігорович	Кандидат соціологічних наук	Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
60.	Люзняк Марія Михайлівна	Кандидат філологічних наук, ст. науковий співробітник, доцент	Львівська філія Київського національного університету культури і мистецтв
61.	Ляшенко Наталія Олександрівна	Кандидат соціологічних наук, доцент	Харківський національний університет внутрішніх справ
62.	Майор Марина Михайлівна	Аспірант	Ужгородський національний університет
63.	Максименко Ольга Олександрівна	Аспірант	Міжрегіональна Академія управління персоналом (м. Київ)
64.	Матвійчук Тарас Дмитрович	Аспірант	Львівський національний університет імені Івана Франка
65.	Мирошниченко Михайло Сергійович	Магістрант	Харківський державний медичний університет
66.	Мосезна Людмила Олександрівна	Здобувач	Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
67.	Мошковська Галина Петрівна	Викладач	Житомирський економіко-гуманітарний інститут Університету "Україна"
68.	Мулярчук Галина Олександрівна	Викладач	"Україна"
69.	Назаркін Олександр Анатолійович	Кандидат педагогічних наук	Харківський Національний університет внутрішніх справ
70.	Назаркіна Вікторія Миколаївна	Кандидат фармацевтичних наук	Національний фармацевтичний університет
71.	Нечитайло Ірина Сергіївна	Аспірант	Харківський гуманітарний університет "Народна українська академія"
72.	Ольхова-Марчук Наталія Володимирівна	Ст. викладач	Луцький інститут розвитку людини ВМУРоЛ "Україна"
73.	Онищук Віталій Михайлович	Доктор соціологічних наук, професор	Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
74.	Павлишина Наталія Борисівна	Викладач	Луцький інститут розвитку людини ВМУРоЛ "Україна"
75.	Перелигін Микола Миколайович	Кандидат економічних наук, доцент	Житомирський економіко-гуманітарний інститут Університету "Україна"
76.	Перелигіна Тетяна Василівна	Аспірант	Житомирський економіко-гуманітарний інститут Університету "Україна"
77.	Підпригора Юрій Якович	Ст. викладач	Донбаська державна машинобудівна академія
78.	Погорілий Дмитро Євгенович	Ст. викладач	Національний фармацевтичний університет
79.	Подольська Єлізавета Ананіївна	Доктор соціологічних наук, професор	Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»
80.	Подольська Тетяна Василівна	Аспірант	Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна
81.	Подольський Микола Костянтинович	Кандидат історичних наук, доцент	Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
82.	Потапюк Лілія Миколаївна	Кандидат педагогічних наук, доцент	Луцький державний технічний університет
83.	Потапюк Ірина Петрівна	Студентка 4 курсу	Луцький державний технічний університет
84.	Саакова Жанна Леонідівна	Викладач	Національний фармацевтичний університет
85.	Саппа Микола Миколайович	Доктор соціологічних і кандидат фізико-математичних наук, професор	Харківський Національний університет внутрішніх справ
86.	Северинюк Антоніна Вікторівна	Асистент	Класичний приватний університет (м. Запоріжжя)
87.	Семенов Федір Миколайович	Науковий співробітник	Наукове товариство УНП
88.	Серга Тетяна Олексіївна	Аспірант	Класичний приватний університет (м. Запоріжжя)